

Lausunto

29.09.2021

Asia: VN/11505/2020

Lausuntopyyntö toimeentulotukilain uudistamista valmistelleen työryhmän mietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen sosiaalioikeudellinen seura ry

- Socialrättsliga sällskapet i Finland rf

PL 145, 00251 Helsinki 25

(<https://www.sosiaalioikeus.fi>)

Helsingissä 29.09.2021

Lausunto toimeentulotukilain uudistamista valmistelleen työryhmän mietinnöstä

Yleistä

Toimeentulotuki siirtyi perusosan osalta kunnilta Kelan hoidettavaksi vuonna 2017. Kunnat hoitavat täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen. Toimeentulotuki on sosiaalihuollon toimintaa. Siirron tarkoituksena oli saada tilaa sosiaalityölle, mikä tutkimusten mukaan ei ole toteutunut.

Muistio tuo esiin rajanveto-ongelmia. silloin kun asiakkaalle tehty laskelma ylittää jonkin verran tuen rajat eikä sosiaalityöntekijöiden kannanottoja ei ole otettu huomioon. Muistiossa todetaan selkeästi, että viestinnässä on kehittämisen tarvetta Kelan ja sosiaalitoimiston välillä.

Uudistuksia/täsmennyksiä tarvitaan lainsäädännön osalta. Asiakaslähtöiseen toimintaan tulee panostaa yhdenvertaisuuden saavuttamiseksi, koska tuki on viimesijainen ja tarkoitettu vain väliaikaiseksi. Valitettavasti perusturvaan tehdyt leikkaukset ovat johtaneet siihen, että osalle toimeentulotuen hakijoista viimesijainen ja väliaikaiseksi tarkoitettu turva toimii pysyväisluonteisena ratkaisuna. Tulot eivät riitä jopa silloin, kun henkilö joutuu miettimään jopa lääkkeiden tai ruuan ostamatta jättämistä. Edellisten hallitusten sosiaaliturvan leikkaukset ovat tämän aiheuttaneet eikä tämä hallituskauden alussa tehty korotus perusturvaan ole vielä riittävä..

SSOS yleisnäkemys:

Suomen sosiaalioikeudellinen seura pitää muistion lähtökohtia kannatettavina jatkotyöskentelyssä. Kiinnitämme kuitenkin jatkotyöskentelyssä huomiota seuraaviin seikkoihin:

1. Harkinta perusturvan osalta

Jos laskelma ylittää varsinaiset määritellyt rajat, tulee sosiaalityöntekijän lausunnon pohjalta päättää asia asiakkaan eduksi. Tämä on hyvä lähtökohta saada sosiaalityö mukaan toimintaan. Yhteistyö ja kehittäminen olisivat keskeisiä toimia.

2. Toiminnan reunaehdot

Pääsääntöisesti tuen hakeminen on viety verkkoon ja Kelan toimipisteitä on vähennetty. Kaikki asiakkaat eivät omista tietokoneita tai eivät osaa niitä käyttää. He tarvitsevat henkilökohtaista palvelua. Kaikille ohjaus ja neuvonta tulee olla saavutettavissa ja saatavissa, myös henkilökunnan kouluttamiseen on annettava mahdollisuus ja aikaa. Henkilöstöressurssin on oltava riittävä, jotta asiakkaat saavat päätöksensä ajoissa. Lainsäädännön tulee tukea ja ohjata selkeästi päätöksiä tehtäessä.

3. Perusturvan alhaisuuden korjaaminen on välttämätöntä

Perusturvan tasoa on korotettava, jotta rahan riittämättömyyden vuoksi tukea saavat selviävät omillaan. Perustuslain 19 §:n 2 momentin perusturvaetuudet on korotettava sellaiselle tasolle, etteivät edunsaajat joudu turvautumaan viimesijaiseen toimeentulotukeen. Seuramme on toiminut pitkään perusturvan parantamisen puolesta. Olemme tehneet kanteluja Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitealle (Complaint 88/2012 ja 108/2014) Suomen perusturvan liian alhaisesta tasosta. Viimeisin kantelumme (Complaint 172/2018) on vielä komitean käsittelyssä. Perusturva on korotettava Euroopan neuvoston sosiaalisen peruskirjan ja YK:n TSS-sopimuksen tasolle osana vireillä olevaa toimeentulotuki uudistusta. Tällöin toimeentulotuesta tulee tarkoituksensa mukaisesti viimesijainen ja väliaikainen etuus. Perusturvan korottamisella ehkäistään myös osattomuutta ja toivottomuutta vähävaraisten keskuudessa ja saadaan pitkät leipäjonot lyhennetyksi. Tuoreet tutkimukset kertovat myös huolestuttavan laajasta lapsiköyhyydestä, jolla on pitkäaikaiset vaikutukset tulevaisuuteen.

4. Asuminen

Yksilöllinen tilanne ja paikkakunnan asuntotarjonta sekä työllisyysolosuhteet vaikuttavat asumisen hintaan. Asunnottomuutta pitää hoitaa, jotta kansalaiset saavat tarvitsemansa olosuhteet tyydyttävään elämään. Rajapinnalle tulevat "liian suuret vuokrat" tulee käsitellä sosiaalitoimistossa, missä tunnetaan kunnan olosuhteet. Kelan ja sosiaalihuollon yhteistoiminta on välttämätöntä asunnottomuuden ehkäisemiseksi.

5. Työllisyystoimet

Työllisyyden edistäminen on yksi suuri kokonaisuus. Ilman työtä oleville työllisyystoimet saattavat muodostaa ongelmia siirryttäessä tuelta toiselle. Tällöin tulee viiveitä korvausten maksamisessa ja se osaltaan vaikuttaa selviytymiseen. Suunniteltu kuukausittain maksettava tuki kuulostaa sellaiselta, että omaa ja perheen elämää voi suunnitella nykyistä paremmin. On myös muistettava, että kuntouttava työtoiminta ei sovi kaikille eivätkä kaikki sitä tarvitse, Jos

asiakas katsoo, ettei hän tarvitse kuntouttavaa työtoimintaa tai muuta työllistointia, ei hänen toimeentulotukensa määrää tule alentaa. Ohjeita tulee selkeyttää, jotta ihmiset uskaltaisivat olla liikkeellä pelkäämättä karenssiin joutumista. Marraskuun lopussa päättyvää 500 euron ansaintamahdollisuus pitää vakinaistaa, jotta työn ja työttömyyden rajaa voidaan alentaa pandemian jälkeenkin.

6. Lapsiperheet ja nuoret

Lapsiperheissä tulee tuen kokonaisuuteen kiinnittää erityistä huomiota. Harrastusten pariin ohjaaminen ja niiden kustannuksiin osallistuminen kuuluvat kokonaisarvioon/suunnitelmaan. Hyvänä näyttäytyy muistion toteamus siitä, että nuorten tuloja ei laskettaisi toimeentulotukeen. Tämä mahdollistaisi sen, ettei ylisukupolvista toimeentulotarvetta jatkossa olisi. Myös palvelut tulisi kiinnittää perheeseen niin, että tasavertainen kansalaisuus voi toteutua.

7. Terveys

Terveys on keskeinen toimintakykyä määrittävä ominaisuus. Jotta jokainen, joka tarvitsee terveydenhuollon palvelua, uskaltaisi hakea terveystalvija, pitäisi terveydenhuollon toimipisteiden ymmärtää, että maksun alentaminen on ensisijainen toimeentulotukeen nähden myös lyhytaikaisessa hoidossa. Maksut eivät enää saa olla terveystalvija hakeutumisen este.

Kunnioittavasti

Suomen sosiaaioikeudellinen seura ry
- Socialrättsliga sällskapet i Finland rf

Hallitus

YRJÖ MATTILA EILA SUNDMAN MARJATTA KAURALA TUULA SILLANPÄÄ

Yrjö Mattila Eila Sundman Marjatta Kaurala Tuula Sillanpää Jari J. Marjanen

Puheenjohtaja varapuheenjohtaja II varapuheenjohtaja sihteeri rahastonhoitaja

Seuramme yhteyshenkilö näissä asioissa on puheenjohtaja Yrjö Mattila, osoite Koukkutie 4, 17200 Vääksy, puhelin 040-7154166, sähköposti yrjo.mattila@helsinki.fi

Mattila Yrjö
Suomen sosiaalioikeudellinen seura ry - Yrjö Mattila puheenjohtaja